

УДК 811.124:712:63(062.21)
DOI: 10.15587/2313-8416.2018.141418

ПАРКОВІ ЗОНИ М. КИЄВА ЯК СЕГМЕНТ СУЧАСНОЇ ІНДУСТРІЇ

© **І. І. Вакулик**

Екологічний розвиток сучасного мегаполісу пов'язаний з існуванням паркових зон, що відносяться до державного природно-заповідного фонду та охороняються як національне надбання. У найбільших містах надпотужні темпи територіального зростання житлового будівництва пропорційно впливають на динаміку зменшення природно-соціальних утворень – парків та скверів. Із метою збереження і відновлення зелених зон столиці запропоновано картосхему, на якій вказані території масового відпочинку, що несуть основні рекреаційні навантаження у сучасному мегаполісі

Ключові слова: парки, зелені насадження, мегаполіс, карта-схема, паркова індустрія, природно-заповідний фонд, охорона навколишнього середовища

1. Вступ

Нині продовжує існувати проблема екологічного розвитку міста, формування «зеленого будівництва», національної системи екологічної сертифікації об'єктів, дієвості вітчизняного механізму у збалансованому природокористуванні та природоохоронній галузях. Найбільший мегаполіс України – це динамічне місто із надпотужними темпами територіального росту та житлового будівництва. Відтак парки та сквери стають одним із засобів групового спілкування між членами громади, своєрідним сегментом індустрії дозволя [1].

Зелені насадження населених пунктів займають важливе місце у вирішенні проблем охорони і поліпшення стану навколишнього середовища, виконують комплекс оздоровчих, рекреаційних, захисних функцій, виступають стабілізатором екологічної рівноваги. Це один із найважливіших чинників щодо створення найкращих умов для населення міста та прилеглих територій, формування культурного ландшафту населених пунктів: покращують природне середовище, є природними біофільтрами повітря і ґрунтів, акумулюють техногенні викиди.

2. Літературний огляд

Науковцями висвітлювалися актуальні проблеми, пов'язані із вивченням нинішнього стану природно-заповідного фонду України [7]. У контексті екологічних відносин розроблялися теоретико-методологічні, науково-методичні та практичні засади щодо трансформації системи природокористування держави [2]. Здійснено комплексну оцінку типів життєвих форм багатовікових дерев, котрі зростають на територіях парків із залученням новітніх методів арбористики [4]. Висувався екосистемний підхід щодо доцільності використання певних зелених насаджень у парках – досліджувалися паркові зони і їх фіторізноманіття [5]. На прикладі різних типів парків описувалася їх флористична структура [3]. Однак не зважаючи на широкий спектр напрацювань у цій галузі, механізм реалізації принципів сталого розвитку, соціальної стабільності та екологічної безпеки держави на світовому ринку, збереження біорізноманіття лісів і паркових екосистем у штучних насадженнях різного типу залишається не розв'язаним.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – дослідити паркові зони м. Києва як сегмент сучасної індустрії.

Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

1. Презентувати роль зелених насаджень у формуванні паркової індустрії та, відповідно, архітектурного обличчя міста.

2. Проаналізувати статистику природоохоронних територій у м. Києві з метою збереження зелених зон міста як національного надбання в умовах розбудови сучасного мегаполісу й утримання екологічної рівноваги.

3. Створити картосхему діючих парків Києва, які виступають частиною природно-заповідного фонду і мають різний природоохоронний статус, із урахуванням адміністративно-територіального устрою міста.

4. Матеріали та методи дослідження

Об'єктом нашого дослідження виступили парки і сквери як центри «зелених зон» на мапі Києва. Методи дослідження ґрунтувалися на порівнянні, узагальненні й синтезі отриманих даних, також застосовувались і власне лінгвістичні (парадигмальні і комбіновані).

Робота виконана у рамках дослідницького проекту № 110/551-пр із використанням матеріалів, отриманих у процесі польових досліджень та маршрутного методу. У дослідженні запропоновано як загальнонаукові методи, котрі ґрунтуються на порівнянні, узагальненні й синтезі, так і власне лінгвістичні (парадигмальні і комбіновані). Проведений аналіз репрезентує власні дані, отримані в результаті опрацювання статистичних й довідкових матеріалів, літературних джерел із проблематики упорядкування документації. Створено картосхему парків міста Києва з урахуванням адміністративно-територіального устрою мегаполісу, яка дає загальне уявлення про розподіл «зелених зон» на мапі Києва. Рисунки, презентовані у вигляді діаграм, створено автором на основі особистих розрахунків, а також із урахуванням статистичних даних Київміськради, Київзбуду, Держгеокадастру.

4.1. Особливості розташування паркових зон у м. Києві з урахуванням сегментів сучасної індустрії

В основі праукраїнської ментальності завжди була природа, що визначала універсальність людського буття та становила синтез єднання з оточуючим світом. Так поступово формувалася і утверджувався тип людини, здатної не лише боротися й виживати, але й впливати на хід історії. Логічним продовження джерел нашої духовності був синкретизм історичного, освітнього, науково-культурного, мистецького досвіду, що віддзеркалився у мові та її пам'ятках.

У Лаврентіївському літописі читаємо: «Вѣра бо наша свѣтъ єсть. Кланѣмса и Буѣ же створилъ нѣбо и землю. Звѣзды мѣць и всако дхнѣе. А бзи ваши древо суть. И приде къ Свзѣ. И речѣи почто не аста ѿ древа сущаго посредѣ раѣ. И приде в землю Хананѣиску къ дубу вѣсоку. И речѣ Буѣ ко Авраму. Сѣмени твоєму дамъ землю сию. и поклониса Аврамъ Буѣ» [6].

За стародавніми переказами, дерево життя – це райське дерево, що росте посеред Вирію-раю. Породило матір Всесвіту, богиню Ладу, небо, землю та весь світ. На ньому ростуть золоті плоди, а з коріння б'ють золоті та срібні джерела. Тут є і Прав (духовний світ богів, крона Дерева Життя), і охоронець Симаргл (виконує роль посередника між богами неба і духами землі), і Яв (земне життя людини), а небесний доглядач сходів, перевтілюючись на пса, доглядає повітряний простір. На користь існування дерева знаходимо також запис із рукописного словника «Синоніма славеноросская» невідомого автора, опублікованого П. Житецьким як додаток до своєї монографії «Очерк літературної історії малорусського нареччя в XVII веку» (К., 1889) під назвою «Словарь книжной малорусской речи по рукописи XVII века».

Дерева – це не лише елемент ландшафту, вони ніби «охоронці» природних екосистем, основна ланка територій рекреації. Науковці досліджували зелені зони м. Києва з погляду термінологічної номінації [7], у контексті туристичних маршрутів, у ракурсі історико-культурної спадщини [8], однак на даному етапі висвітлення заявленої проблематики є неопрацьовані аспекти, зокрема відсутність єдиної картосхеми паркових зон, які виконують роль озелених територій.

Враховуючи необхідність розширення територій об'єктів благоустрою зеленого господарства м. Києва та приведення рівня забезпеченості населення міста Києва якісними озеленими територіями загальногo користування, Київською міською радою вирішено затвердити Концепцію збереження зелених зон у місті Києві, а також продовжити чинність Програми комплексного розвитку зеленої зони м. Києва до 2010 року та концепції формування зелених насаджень в центральній частині міста, затвердженої рішенням Київської міської ради від 19 липня 2005 року

№ 806/3381, чинність якої продовжено до 31 грудня 2017 року згідно з рішенням Київської міської ради від 07 липня 2016 року № 572/572, до 31.12.2018 [9].

За даними інвентаризації, загальна кількість парків культури і відпочинку становить 17 позицій площею 1544,18 га; 307 скверів розташувались на 288,9 га; 60 бульварів підпорядкували 146,36 га землі; а парки відпочинку (116) у межах Києва займають 2755,47 га.

Спираючись на статистичні дані Київзеленбуду, нами було вибудовано діаграму загальної кількості парків по районах Києва, що представлено на рис. 1.

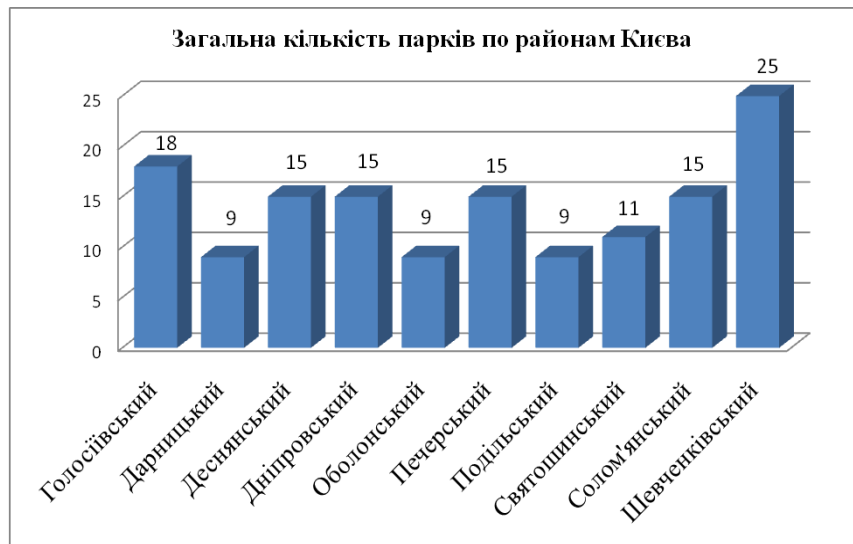

Рис. 1. Загальна кількість парків за районами Києва

На рис. 2 продемонстровано співвідношення загальної площі парків до площі міста (залучаючи дані Держгеокадастру та Київзеленбуду), що становить 6 %.

Діаграма відношення загальної площі парків до площі Києва

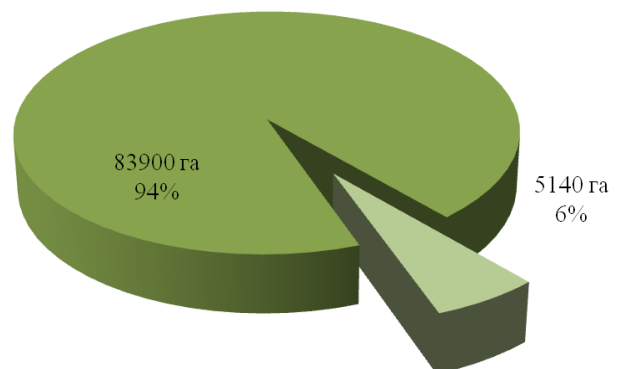

Рис. 2. Діаграма відношення загальної площі парків до площі Києва

Таким чином, загальна площа парків по районах Києва становить 5140 га, як представлено на рис. 2, 3.

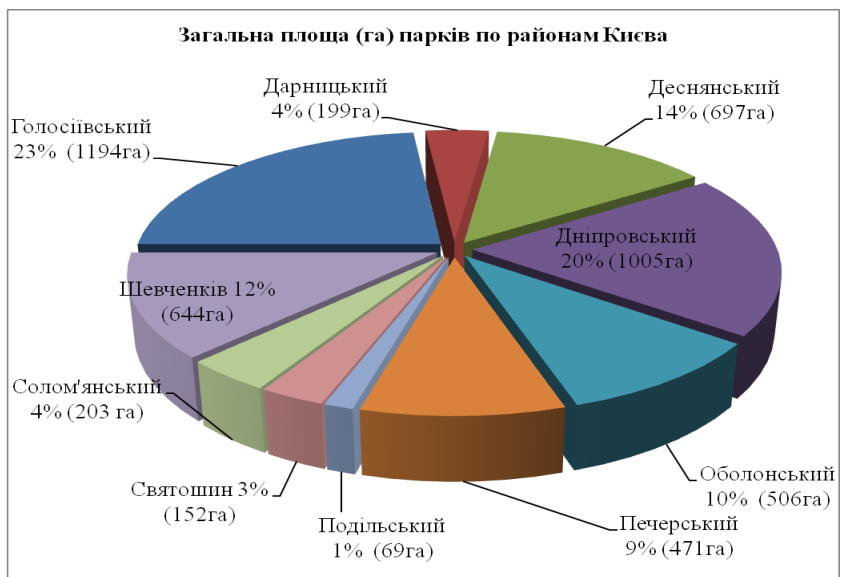

Рис. 3. Загальна площа (га) парків по районах Києва

5. Результати дослідження та їх обговорення

У Печерському, Дніпровському та Шевченківському районах по три парки культури і відпочинку; по два таких парків знаходиться Солом'янському та Деснянському районам; а Голосіївський, Дарницький, Оболонський, Подільський райони мають на своїй території по одному парку культури і відпочинку. Інша категорія – парки відпочинку – «запрограмовано» в усіх 10 районах міста. Їх кількість варіюється – від 6 в Оболонському районі до 17 в Шевченківському. Третя категорія так званих спеціалізованих парків становить 50 % озелененої території загального користування.

Лише п'ять районів мають спеціалізовані парки (найменша їх кількість в Оболонському та Печерському районах, середню ланку тримає Шевченківський, а найбільше парків знаходиться у Голосіївському – 3). Тож мережа озелених територій загального користування у м. Києві включає п'ять категорій, серед яких парки культури і відпочинку, парки відпочинку, спеціалізовані парки, сквери, бульвари. Ми презентуємо картосхему парків Києва, вибудовану завдяки проведеним польовим дослідженням, із урахуванням адміністративно-територіального устрою міста (рис. 4), на яку нанесено діючі парки міста.

Рис. 4. Картосхема діючих парків м. Києва з урахуванням адміністративно-територіального устрою міста

6. Висновки

1. У поєднанні зі штучними інженерними спорудами та житловими будинками зелені насадження формують архітектурне обличчя міста, сприятливо впливають на фізичне та психічне здоров'я мешканців, виступають запорукою естетичної насолоди, презентують своєрідний мікроклімат у мегаполісах.

2. Економічний розвиток сучасного мегаполісу пов'язаний із існуванням паркових зон, які належать до природно-заповідного фонду держави і охороняються як національне надбання. У найбільших містах надпотужні темпи територіального зростання житлового будівництва пропорційно впливають на динаміку зменшення природно-соціальних утворень – парків і скверів.

3. Із метою збереження та відновлення зелених зон столиці запропоновано картосхему, на якій за-

значено території масового відпочинку, що несуть основні рекреаційні навантаження у великому місті. Згідно з чинним законодавством України, «природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною» [10].

Залучення створеного нами інструментарію допоможе комплексному оцінюванню ідентичності національної системи, сприятиме модернізації пріоритетних напрямів держави з охорони довкілля, впливатиме на важелі екологічного регулювання як парадигми зростання економіки країни в цілому.

Література

1. Вакулик І. І., Шинкарук О. В. Зелені насадження парків і скверів Києва: проблема термінологічної номінації // Вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Філологічні науки». 2017. № 272. С. 70–76.

2. Любченко О. М. Парк в контексті дозвілєво-розважальних парадигм європейської культури: дис. ... канд. культурології. Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2011.

3. Паркові насадження м. Хмельницького: сучасний стан та шляхи оптимізації / Дудин Р. Б. та ін. // Біоресурси і природокористування. 2017. Т. 9, № 5-6. С. 125–130. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bio/article/view/9609> (Дата звернення: 23.02.2018)

4. Кушнір А. І., Вакулик І. І. Цінність унікальних вікових дерев – пам'яток природи // Біоресурси і природокористування. 2018. Т. 10, № 3-4. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bio/article/view/11270> (Дата звернення: 08.08.2018)

5. Vakulyk I. I. Greenery of kyiv parks and public gardens: to the issue of a description // Scientific Journal of Nules of Ukraine. Series: Liberal Arts. 2018. Issue 280. P. 83–87. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Gumanitarni/article/view/10925/9564> (Last accessed: 08.08.2018)

6. Лаврентьевская летопись. Ленинград: Изд-во Академии Наук СССР, 1926–1928. URL: <http://litopys.org.ua/lavrlet/lavr04.htm#lystob30> (дата звернення: 21.01.2018)

7. Флористичне і ценотичне різноманіття у відновленні, охороні та збереженні рослинного світу: монографія / ред. Ніколаєнко С. М. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 500 с.

8. Вакулик І. І. Ботанічний сад Національного університету біоресурсів і природокористування України: новітні тенденції формування дизайну: мат. Всеукр. наук.-пр. конф. // Сучасна мистецька освіта: досвід, проблеми та перспективи. Київ, 2018.

9. Природно-заповідний фонд України: Закон України № 2456-XII. 19.04.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-12> (Дата звернення: 21.01.2018)

10. Природно-заповідний фонд м. Києва: довідник / ред. М. М. Мовчан та ін. Київ: Арктур-А. 2001. 64 с.

*Рекомендовано до публікації д-р техн. наук Козирський В. В.
Дата надходження рукопису 21.06.2018*

Вакулик Ірина Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент, кафедра журналістики та мовної комунікації, Національний університет біоресурсів і природокористування України, вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, Україна, 03041
E-mail: vakulyk@ukr.net